

KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

— Szerkeszti: Balogh Piusz O. Praem. —

Nemrégiben valaki egy beszélgetés alkalmával kijelentette, hogy az istentiszteleti zenének nincs teológiája, hanem az pusztán eszköz az emberek érzelmvilágának megérintésére és eszköz az imádságra való ráhangolásra. Jóllehet az illető nem a hivatalos egyházzenéről beszélt, hanem az általa elfogadott és gyakorolt istentiszteleti zenéről, mégsem menti őt ez a körülmény kijelentésének súlyos tévedése alól. Álljon most itt egy régebben elhangzott, de érvényében a mai napig helytálló gondolatmenet, mely éppen az egyházzene teológiájáról és üdvtörténeti megközelítéseiről szól.

Elmélkedés a szent zenéről

Az Egyház a liturgikus év folyamán hétről hétre minden vasárnap és a kiemelkedő jeles napokon nem valamiféle természeti jelenséget ünnepel, hanem üdvtörténeti eseményt: Jézus Krisztus megtestesülését, kereszthalálát és feltámadását. Ez az ünnep több, mint pusztán megemlékezés. A múlt eseménye Krisztus akaratából titokzatosan jelenvalóvá válik, és a hívek már itt az örökkévalósággal találkoznak. Ezért lehet azt mondani, hogy az ünnep az örökkévalóság bástyája egy elmúló világ közepette.

A liturgia a közösségi cselekvésen túl mindig *ünnep*, s mint ilyen, az öröm feltörésekor joggal kéri a művészet, ezen belül az ének és a zene átfőmáló, nemesítő erejének segítségét. A keresztyén istentisztelet ezért oly sok művészi alkotás ihletője, és ha a művészet önmagát a liturgia szolgálatába állítja, akkor abból állandóan újjászületik.

Az ének és a zene az ünnepélyes liturgia szükségszerű része, annak teljességéhez szorosan hozzátartozik. Az Ószövetségben az angyalok Izajás látomásában a háromszor szent Istent énekkel dicsérik. Betlehem mezején Jézus születését énekkel hirdetik. Pál apostol zsolttárok, himnuszok éneklésére buzdítja az első krisztushívőket. A keresztyén istentisztelet kezdettől fogva élesen elvált a mindennapoktól. A ritmus és a dallam az ige engedelmes szolgálója lett, hogy az isteni üzenetet az emberek szíve, érzelmvilága is befogadja. Nem hiába mondja Szent Ágoston: aki szeret, az énekel.

A keresztyén istentisztelet teológiai megfontolásból kereste és keresi a művészi, zenei nyelv új, a hétköznapitól eltérő formáit. A zsidóság azt gondolta, hogy Isten dicsősége egyedül a jeruzsálemi templomban van jelen és az igazi ünneplés

csak ott lehetséges. A keresztények ezzel szemben abban hisznek, hogy Isten dicsősége nincs többé bezárva a jeruzsálemi templomba, az Ószövetség templomába, hiszen annak függőnye Jézus Krisztus kereszthalálának pillanatában kettéhasadt. Isten dicsősége ott van, ahol a föltámadt Krisztus, vagyis az égben és itt a földön, az Ő nevében összegyűlt Egyházban. Így az ég és a föld egyaránt visszhangozza a dicséret énekét. Ez a magyarázata annak, hogy az ének és a zene, amely szent, művészi és egyetemes kell, hogy legyen, olyan fontos része a keresztény istentiszteletnek.

Mivel ezen túl az egész világmindenség a templom, az Egyház azt szeretné, ha vele együtt az istendicséretben az egész kozmosz versenyre kelne. *Az Egyház liturgiájában az ének és a zene a Jézus Krisztus egyetemes dicsőségébe vetett hit szükséges, nélkülözhetetlen kifejezési formája.* A szent liturgia a teremtő Isten dicséretében a kozmoszt mintegy transzponálja, lelkibbé teszi, a világmindenséget humanizálja, emberibbé teszi. Az ének és a zene művészete segít abban, hogy a kozmosz harmóniája átalakuljon a testté lett Ige, Jézus Krisztus dicsőségére játszott, énekelt emberi zenévé, s az örökkévalóság harmóniájából már itt, ezen a földön ízelítőt kapjunk. Ez a szentté vált zene természetszerűen szigorúbb szabályoknak van alávetve, mint a mindennapok muzsikája. Az Igének, Jézus Krisztusnak kell, hogy szolgáljon, az Ő Lelke, a Szentlélek kell, hogy vezesse. Így az ünnep örömén, hangulatán túl annak lényegét is közvetíti, persze csak azok számára, akik ezt meg akarják hallani, akik engedik, hogy a föltámadt Krisztus rájuk sugározza a hit világosságát.

Az Egyház ezt tanítja a szent zenéről. Tudjuk, hisszük, ezzel is az örökkévalóság felé készülünk. De majd csak ott, Krisztussal szemtől szemben értjük meg Szent Ágoston mondását, annak igazi értelmét: *Cantare amantis est* — aki szeret, az énekel.

Török József

(Elhangzott a Petőfi Rádióban 1987. július 19-én)

Kántortanítók

Sokan talán már nem is tudják, mit jelent a kántortanítóság, s ennek oka a múltban keresendő, az elmúlt rendszer időszakában. A Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola volt az a felsőoktatási intézmény, mely ismét otthont adott a főiskolai kántortanító-képzésnek. Ezzel lehetőség nyílt arra, hogy a korábbi szemlélettel ellentétben a tanító ne csak oktasson, a kántor ne csak az egyházzenei életet vezesse, hanem kántortanítóként e kettőt szorosan összekapcsolja.

Az 1995/96-os tanévvel indult Zsámbékon Takács Nándor székesfehérvári megyéspüspök kezdeményezésére a kántortanító szak négyéves képzése. Az idén végzett első kántortanítók annak ellenére, hogy különböző helyről, különböző zenei előképzettséggel érkeztek, a kitűzött célokat maximálisan próbálták teljesíteni. A kántor-szak tanterve főiskolai keretekhez igazodik a Zeneakadémia egyházzene tanszakának egyes tantárgyaiból összeállítva, a kántorképzőhöz képest magasabb óraszámban. A négyéves képzés folyamán a tanító-szak